

ԿՅԱՆՔԻՑ ՀԵՌԱՑԱՎ ՀԱՅ ՀՈԳԵՎՈՐ ԵՐԳԻ ՄԵՐՕՐՅԱ ՄԵՐՄՆԱՑԱՆԸ

2007 թ. հունվարի 20-ին, կյանքի 72-րդ տարում, ի Տեր հանգյալ հայ հոգևոր մշակույթի ու երգարվեստի անխոնջ սպասավոր և նվիրյալ Խորեն Պալյանը:

Ծնվել է 1935 թ. մարտի 10-ին Լիբանանի Տրիպոլի քաղաքում, սփյուռքահայ մտավորական և ուսուցիչ Հարություն Պալյանի ընտանիքում:

1946 թ. ընտանիքով ներգաղթել են Հայաստան:

Միջնակարգ դպրոցն ավարտելուց հետո ուսանել է Ս. Էջմիածնի Հոգևոր Ճեմարանում:

1955 թ. դեկտեմբերին ձեռնադրվել է սարկավագ:

1956 թ. կուսակրոն արեղա է ձեռնադրվել ձեռամբ երջանկահիշատակ Վազգեն Առաքինի:

1962 թ. ստացել է վարդապետական աստիճան:

1960-ական թվականներին, ազգային զարթոնքի և վերելքի տարիներին, երիտասարդ վարդապետի համար բախտորոշ է լինում ծանոթությունը Լուսինե Զաքարյանի հետ, ով կարճ ժամանակ անց դառնալու էր հայ հոգևոր երգի երկնակամարի ամենապայծառ աստղերից մեկը:

1965 թ. սկսած Խորեն Պալյանի հոգևոր-մշակութային և գիտա-մանկավարժական գործունեությունը արդեն հիմնականում կապվում է Երևանի պետական համալսարանի հետ, թեև իր ողջ կյանքում նա միաժամանակ կապված մնաց Մայր Աթոռի հետ՝ 1978-2004 թթ. ժամակարգություն, տեսական շարականագիտություն և հայ հոգևոր երաժշտություն դասավանդելով Ս. Էջմիածնի Հոգևոր Ճեմարանում, ապա՝ Սևանի Վազգենյան Հոգևոր Դպրանոցում:

1965-1968 թթ. ուսանել է Երևանի պետական համալսարանի Բանասիրական ֆակուլտետում, որն ավարտելուց հետո դասախոսական աշխատանքի է անցել հայոց լեզվի պատմության ամբիոնում՝ դասավանդելով հայոց լեզվի պատմություն և գրաբար:

1995-2005 թթ. համատեղության կարգով ծիսագիտություն և վարքաբանություն է դասավանդել ԵՊՀ Աստվածաբանական ֆակուլտետում:

Խորեն Պալյանը հայ հոգևոր երգարվեստի կենդանի կրողներից էր: Սկսած ընտանեկան միջավայրից, ապա և Ս. Էջմիածնի վանական փորձառությամբ հոգևոր երգը դարձել էր նրա էության մի մասը, որին գումարվելու էին նաև կատարողական եզակի բարձր վարպետությունը, ապա նաև տեսական խորին իմացությունը՝

ստեղծելով անկրկնելի այն համաձուլվածքը, որը ավելի քան երեք տասնամյակ Հայաստանի և Սփյուռքի բեմերում հնչեց որպես պալլանական կատարումներ և բարեխառնաբար այսօր ևս շարունակում է հնչել շնորհիվ պահպանված և հավաքված ձայնագրությունների:

Խորեն Պալյանը նաև եզակիորեն շքեղ անձնավորություն էր: Շոայլ էր ոչ միայն որպես մարդ, այլև որպես արվեստագետ: Նա կուտակում էր՝ բաժանելու և տարածելու համար, որի լավագույն արտահայտությունը դարձավ իր գիտամշակութային գործունեությունը: 15 տարի շարունակ անհոգնաբեկ նվիրումով դեկավարեց Երևանի պետական համալսարանի Բանասիրական ֆակուլտետի «Հայ տոհմիկ երգի» երգչախումբը, որի փորձերը տեղի էին ունենում ֆակուլտետի ամենամեծ՝ № 220 լսարանում ամեն չորեքշաբթի, և այսպես 15 տարի շարունակ, և այս տասնհինգ տարիների ընթացքում համալսարանական բազմահարյուր շրջանավարտներ հայաշխարհի և Սփյուռքի տարբեր անկյուններ հայ խոսքի հետ տարան և հայ երգը:

Նույն այս նվիրումով նա հեռուստատեսությամբ և ռադիոյով տարիներ շարունակ վարեց «Խորհուրդ խորին», «Զրույցներ գրաբարի մասին» և «Արևագալ» հաղորդաշարերը:

Թեև իր տարերքը հայ երգի կատարումն ու տարածումն էր, սակայն նա մի շարք կարևոր հրապարակումներով, տեսական որոշակի համակարգմամբ ներկայացրեց հայ ծիսական երաժշտությունը «Ժամակարգութիւն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ» ուսումնական ձեռնարկով, «Քրիստոնյա Հայաստան» հանրագիտարանի, ինչպես նաև տարբեր պարբերականներում սփռված հոդվածներով: Նա համահեղինակն է նաև «Դասական գրաբարի հատընտիր» գրքի:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, ի գնահատություն հայոց հոգևոր մշակութային Խ. Պալյանի բերած երկարամյա սպասավորության, 2004 թ. նրան պարգևատրեց «Ս. Ներսես Շնորհալի» շքանշանով:

Խորեն Պալյանի գործունեության հայրապետական արժեվորումն է բազմավաստակ մտավորականի վախճանման առիթով Հայոց Հայրապետի ցավակցական գիրքը, որում ասվում է.

«Խոր ցավով տեղեկացանք մեր ժողովրդի արժանավոր զավակ տիար Խորեն Պալյանի անժամանակ մահվան մասին:

Հանուն Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի և Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի միաբանության՝ բերում ենք Մեր ցավակցությունը հանգուցյալի սգակիր եղբայրներին՝ տիարք Երկաթ և Արտաշես Պալյաններին, իրենց զավակներին և վշտացյալ բոլոր հարազատներին ու մտերիմներին:

Շուտ ավարտվեց հոգելույս Խորեն Պալյանի երկրային կյանքը: Երջանկահիշատակ Վազգեն Ա Հայրապետի խնամքի և հոգածության ներքո նա կրթվեց Հոգևոր Ճեմարանում, ջանասեր ուսումնառությամբ օգտաշատ գիտելիքներ ամբարեց և մոտք գործեց եկեղեցական ասպարեզ: Այնուհետ՝ որպես աշխարհական, Խորեն Պալյանն առանձնակի նվիրումով և նախանձախնդրությամբ լծվեց իր գովելի գործունեությանը՝ երկար տարիներ դասախոսական աշխատանքով նոր սերնդին հո-

գեմտավոր սնունդ ջամբելով Երևանի պետական համալսարանում, Գեորգյան Հոգևոր Ճեմարանում և Կոմիտասի անվան պետական երաժշտանոցում: Նա իր սաների հոգիներում սեր էր արթնացնում առ հայրենին և Առաքելական մեր Սուրբ Եկեղեցին՝ նրանց հաղորդ դարձնելով Եկեղեցու հոգեպարար մեղեդիների ու շարականների խորհրդին և գեղեցկությանը: Լուսահոգի Խորեն Պալյանը երկար տարիներ ղեկավարել է նաև Վաղարշապատի Սուրբ Շողակաթ եկեղեցու դպրաց դասը՝ հոգեգմայլ երգեցողությամբ հոգևոր մխիթարություն պարգևելով հավատավոր հայորդիներին:

Աղոթում ենք առ Ողորմածն Աստված, որ երկնից երանավետ հանգրվաններում խաղաղության մեջ ընդունի հանգուցյալի հոգին և Իր Սուրբ Հոգու մխիթարությունն ու սփռվածքը պարգևի ձեզ և բոլոր վշտացյալներին:

«Զննջեցեալս մեր արժանի արա, Տէր, ընդունիլ ի կեանսդ յաւիտենից»:

Խորեն Պալյանը մեր այն եզակի մտավորականներից էր, ով ճշմարիտ մտավորականին միայն բնորոշ նկարագրով միշտ բարձր մնաց իր ապրած ժամանակից: Բնականաբար նա չէր կարող իր ապրած ժամանակը բարձրացնել իր ունեցած չափանիշների աստիճանին, բայց և ինքը երբեք չիջավ իր ապրած ժամանակի աստիճանին և երբեք չդարձավ իր ապրած ժամանակի մարդկանցից մեկը, որի համար էլ մնաց իր ժամանակի եզակի մարդկանցից մեկը:

Յիշատակն արդարոյն օրհնութեամբ եղիցի:

ՎԱՐԴԱՆ ԴԵՎՐԻԿՅԱՆ